

2 0 1 6 - 1 7

PARTHENÓN-FRÍZ TEREM
KÖRÖSÉNYI TEREM
2016. szeptember 13 – 2017. június 2.

A magát szobrászként definiáló ember számára ebben az aprómozgókép korban gyakran felmerül a kérdés: vajon mi értelme van ragaszkodni a szobrászat több tízezer éves története során keletkezett tapasztalatok keretrendszeréhez?

Miért nem csinálunk inkább bármit, vagy például olyasmit?

A szobrászat határtalan. Mégis, mint ahogy az Epreskert is, rendelkezik kerítéssel, beléptető rendszerrel, térfigyelő kamerákkal, melyekkel kénytelen együtt élni.

A szobrászat belső igénye keretrendszerének bővítése, divatosabb szóval kiterjesztése. A kiterjesztés kifejezés mögé akár egy centrumot is képzelhetnénk, mely ezáltal közelebb állhat egy szobrászi élelményhez, mint mondjuk a szétterülés vagy a szétcsúszás.

A Parthenón-fríz Terem kiállítási programja azáltal, hogy kiindulási pontként ragaszkodik a szobrászatnak nevezett műfaji keretekhez, nem egy béklyót vesz magára, épp ellenkezőleg növeli belső szabadságfokát.

A programra jellemzően ebben az évben is változatos, független, alkalmazkodásmentes kiállításokat lehetett rendezni. Mivel e katalógus rövid elemzésekkel támogatja a képanyagot, ezért a teljesség igénye nélkül csak néhány kiemeléssel szeretném alátámasztani állításomat.

Megfért egymás mellett a Somogyi József születésének 100. évfordulója alkalmából rendezett kiállítás, mely koncentrált egyszerűségével rendkívül erősen idézte a Mestert saját rajzain és szobrain keresztül és Veszely Bea összetett „posztkortárs” munkája vagy Cseke Szilárd „antistatikus” installációja. Gergely Réka tematikájában és megformáltságában is nagyon igényes kiállítása vagy Kiss Dániel ekkorra szépen összeért szobrai. Bakos Ildikó elmélyült, nagy hatású anyaga, vagy Lestyán-Goda János és Bácskai Bertalan a hely szellemét átélő együttgondolkozása. Ebben az évben kiállított a tanári karból Szabó Ádám is, aki hozta a formáját. Vagy nem? Papírinstallációja bevisz minket a hiányzó posztamenserdőbe.

A szobrászat él akár egy terebélyes tölgyfa. Ebből fakadóan néha nehezebb a sorsa. Története azt igazolja, hogy aszályosabb időszakokat is képes átvészelni.

Amikor valaki tervezőprogramja bővületében kocka formájúra változtatja a fa koronáját, saját értelmezésében szabadnak gondolja tettét, a fa nézőpontjából viszont kerítéseket épített köré.

Gálhidy Péter

Cseke Szilárd a Parthenón-fríz Teremre adaptált, tehát továbbra is egy helyspecifikus térinstallációval a *Túlment* összegző címjelzéssel zárta le az 56. Velencei Képzőművészeti Biennále magyar pavilonjában bemutatott *Fenntartható Identitások* projektet.

Mi ment túl?

Röviden: A Velencei Képzőművészeti Biennále *Sustainable Identities* kiállítása, ami itt egy további, saját, fizikai teret követel magának, de egyszerre több teret idéz meg. Konkrét és gondolati tereket, miközben újra egy helyszín, az adott tér kiindulópontja lett. Ezért meglátásom szerint exportált és importált terek ötvöződnek a *Túlment* projekt kapcsán.

A Hely/Helyszínek ívei:

A Velencei Magyar Pavilon mint exportált tér. 1909-ben a nemzeti vízió exportálására került sor. A szimbolikus, a nemzeti történetírás legfontosabb szereplőin keresztül egyfajta elköteleződés és önidentitás-exportálás történt meg és vetült rá a Giardiniben másodikként, tehát igen korán megépült, önálló pavilonok egyikében, a magyar pavilonban. A kiegyezésen túlment, függetlenedési törekvés folyamatában lévő Magyarország tehát egy ön-reprezentációs teret hozott létre, melynek kapuzatán megjelent az akkori innováció egyik példája, az eoizinmázás technika, mely a narratív identitást túllépve a korszerűséget hirdette.

Budapest, Stróbl Alajos műterme mint importált tér. Az athéni Akropolisz Parthenónjának frízei, pontosabban azok másolatai kerülnek ki a műterem reprezentációs fogadóterébe, az átriumba, ami ezzel a gesztussal is egyszerre lett mintatár és oktatói funkciókat ellátó, nyitott műteremtér. Maga a választási döntés importált gesztus, egyben döntés is, hiszen korábban a Bécsi Művészeti Akadémia előcsarnokába építettek be Parthenón fríz másolatokat.

Stróbl tehát ezeken a domborműveken keresztül is reprezentálja a művészeti oktatás progresszivitása melletti elköteleződését. Akkor meg mi ment túl? A közadakozás dinamikája, hiszen egy fölöslegből épült fel ez az összetett tér.

Idegenség- jelenség mint nyersanyag:

Miért tűnik ma idegennek számunkra a Parthenón-fríz Terem? Miért nem érezzük korszerűnek az épített műemlék-keretet? Talán, mert nem reprezentálja azt, ami kortárs, ami mai? Mert nem tudunk mit kezdeni a lovasmenetekkel, ünnepi felvonulásokban kódolt héroszokkal? Mert nem megy túl?

Meglátásom szerint a Cseke kiállítás e kérdések közepette nem lehetett statikus, egyrészt azért nem, mert a művész a *Fenntartható Identitások* koncepcióját erre a konkrét térre adaptálta. Pontosán kiszámította, hogy ebben a 10 méteres fesztávú teremben milyen legyen a fólia-pályák magassága, tehát az installáció belső ritmusa, a pályák árnyékai milyen vonalrendszert rajzoljanak ki a falakra és a bennük rejlő mozgás, a mozgó gömbök milyen típusú követést, lelassulást kérjenek a látogatótól. A kvázi roncsolt térben tehát csak roncsolt koncepcióadaptálás következhetett be, pontosan pozicionált részelemekkel. Nem importált kiállítás született, hanem egy újra alkotott keret, a tér fizikai dimenziói és a még leolvasható tartalmi alapján.

A Velencében térrajzként működő fénycsövek itt befóliázott csököteggként lógnak le közénk, hogy kivakítsák a terem egyik felét és a különböző napszakokban felhívják a figyelmet a felülvilágított térre, a szűrt, de a természetes fényvel „ellenkező”, ember alkotta művi fényre; a 2016-os Fokvárosi Geológiai konferencián már mindenki által elfogadott anthropolozán- korszakra, a Föld emberek általi erőteljes befolyásolásának korszakára, amiben jelenleg is élünk; a nagy ellentmondásra: természet és emberi kreativitás feszültségeire, túlment helyzetekre. Az installáció Velencében szét- és leszerelt alkotóelemei, melyek túlmentek számtalan szállításon és tároláson, részben éppen úton vannak egy másik kontinensre, szintén apró válaszok a fenntarthatóság, a műalkotások fenntarthatóságának kérdéseire.

Dirk Baecker szociológus 2007-ben megjelent írását a *Következő társadalomról* kortárs művészetelméletek és gyakorlatok elemzik. Úgy tűnik, hogy sokan a művészeti tevékenységet már nem műalkotások „termelésében” látják. A műalkotás nem célja a művészetnek, hanem nyersanyaga. Ha tehát azt állítottam, hogy a Cseke kiállítás a Parthenón-fríz Teremben nem lehetett statikus és a konkrét tértől elszakadó sem, akkor ezért: egyszerre nyersanyag, gondolati keret, utalás és absztrakt rendszer. A „nem emlékezem, és nem felejték” egyszerű tere.

German Kinga

• **Túlment** helyspecifikus installáció polystirol gömbök, pvc foliacsövek, ventilátorok, led fénycsövek, elektronikus időkapcsolók 2016

Bácskai Bertalan festő- és grafikusművész valamint Lestyán-Goda János szobrászművész a szarvasi művésztelepen ismerték meg egymást. Már ott megszületett a közös kiállítás gondolata, mert világos volt, hogy van valamiféle rokonság a munkájukban, látható, hogy szobrok és linómetszetek jól reflektálnak egymásra. Ez a valamiféle rokonság származásukból ered: mindketten az Alföld szülöttei, aki hűek szűkebb hazájukhoz, hiszen életük jelentős részét itt töltötték és töltik ma is. Éppen ezért művészetük ihlető erejét, motívumkincsüket, illetve témáikat is ebből a tájból nyerik. Ezt ismerik jól, ezt képesek művészetük nyelvére fordítani, kifejezni a világról közlendő gondolataikat. Ez a hasonlatosság első ránézésre a hálók folyton visszatérő motívumából ered.

Bácskai Bertalan a tanyák, a paraszti világ környezetének halkszavú megfigyelője, linómetszetein ennek sajátos képét láthatjuk. Nem távlatból szemlél, nem tájképet ábrázol, hanem közelről ad hírt annak tovatűnő részleteiről. Alapelemei a szétszakadozott kerítés, az omladozó malmok és téglafalak, a mindig perzselő Nap, madárijesztőn hagyott kalapok, szekerek és a mindent átjáró szél. A házak, tárgyak nem használati eszközökként, hanem emlékműként tűnnek fel, amik elmúlását nem az ember munkája, hanem a csupasz idő okozza. Az alkotó komponálási módszere engedelmessé teszi a témáinak: mintha a szél fújna fel nehéz időkét megélt maradványait a papírra, de ahogy a szél is egyirányban fúj, vagy éppen forog, a linók is így adják vissza a motívumuk lett tárgyak és jelenségek sokrétű képét. Az egymás mellé és egymásra halmozott, gyakran szaggatott vonalakkal határolt képi elemek az emlékek asszociatív képeit sűrítik. Az ember és annak tevékenységéből adódó hiány okán a tárgyak elveszítik tárgyi mivoltukat, gyakran síkká redukálódnak és az elmúlást érzékeltető képépítő elemekké redukálódnak.

Lestyán-Goda János szintén az Alföld szülötte. Az ő közege azonban más, hiszen a víz közelségében, a Kőrös mellett tanulta a természet nyelvét, majd találta meg ebben művészetének legfőbb kifejező eszközét, a halat és hálót. Ezekből építi kompozícióit, fogalmazza meg érzéseit és gondolatait. Módszere nem az emlékfoslányokból való építkezés, hanem a forma lényegét, egyfajta idea elérését akaró alkotás. A kevés eszköz sokféle módszert szült: művei a naturalisztikus ábrázolástól a figuralitás határát átlépő absztrakcióig terjednek, ezen belül gyakran stilizál. Anyaga is sokféle: a fa, kő, fém, egyaránt megtalálható. Legújabb szobrainak, nagyméretű terveinek anyaga gipsz, ami a korábbi viaszt váltotta fel. Lényegi különbséget jelent a méret: 1-2 méteres, monumentális formáiban a háló, a hal és az örvénylő víz nyer egy közös alakot, így szintetizálva az eddigi munkásságának főbb motívumait, miközben a formák megnyitásával észrevétlenül tovább lép autonóm művészetének eddigi fázisain. Szobrászi technikájának egyediségét megőrzi: a fémháló síkját térben hajlítva formálja, s a rácsszerkezet szálainak vastagításával tömeget érzékeltet.

Mint ahogy a levegő, a víz is áramló, örvénylő, vagy zúgó. Hasonló erők mozgatják ezt a két nagy tömegű anyagot, ez az a közös pont és erő, amit érzékeltetni tudnak a művészet erejével, illetve ami mindkettejük munkáit átjárja, ez válik legfőbb közös jellemzőjükké. Az már csak ráadás, hogy ennek részbeni kifejezésére mindketten háló motívumokat alkalmaznak.

Szentandrási-Sós Zsuzsanna

• Kiállítási enteriőr

Válogatás a zalaszentgróti, nagyatádi, hevesi, nyárádszentsimoni, tihanyi és skóciai művésztelepeken 2016 nyarán készült hallgatói munkákból.

Kiállítók:

Bajjal Dölgön, Császi Enikő, Domokos Ágnes, Éliás Ádám, Farkas Lucián, Fekete Levente, Gheorgita Borbála, Gyuk Krisztina, Gyurcsovics Mihály, Juhász Éva, Karl Fruzsina, Károlyi-Kiss Benedek, Kocsis Barbara, Kozma Anita, Körei Sándor, Krausz Dániel Csaba, Márffy Sebestyén, Mikus Áron, Nyári Flóra, Tóth Dominika, Törő Gábor, Veres Márton Vitéz

• Gyuk Krisztina: Babosdöbréte
mésző 26x42x37 cm 2016

• Nyári Flóra: Fejtől s lábtól
tölgyfa 78x51x28 cm 2016

• Körei Sándor: Pixel
mésző 57x61x30 cm 2016

• Márffy Sebestyén: Kakas
mésző 35x38x25 cm 2016

Nem tudom kinek a fejéből pattant ki a zseniális gondolat, hogy megmenti ezeket a sebtében a falra firkált rajzokat, de köszönjük neki.

Mi mindent őrizhetnénk még, a földre bottal karcoltat, a forgóállványra kapirgáltat, kiflis-zacskóra vázoltat. A Mester szenvedélyes tanár volt, és mindent amit mondott, láttatni is akart.

Mesélte, hogy Pátzay Pált valamilyen delegációval elvitték Henry Moore műtermébe, és ott Moore elkezdett téblábolni, keresve valami drótot meg fadarabot, és mutatta Pátzay mesternek, hogy hogy csinál keresztet.

„Az egészet nem értettem.”

„Miért nem mondtad neki, hogy már Pheidias is így csinálta” – mondta Mesterünk.

Somogyi József klasszikus mester, abban az értelemben, hogy egyenes folytatója a görög örökségnek, nem csak a keresztet, hanem a szobrot is ugyanazon program szerint alkotta. Az emberi figura érdekelte, haláláig szinte naponta rajzolta az emberi testet. Jobban mondva az ember érdekelte, minden értelemben ez volt a középpontban, nem csak mint forma, amit a térből kihalás, de a tér is, ami körülveszi, a természet (szinte mindent tudott a fákról, bokrokról, állatokról), de érdekelte az ember dolgokhoz való viszonya, a magatartása, a tartása, ha úgy tetszik.

Az anyaghoz való viszonya is ilyen klasszikus, szenvedélyesen vonzódott hozzá, hagyta érvényesülni, tisztelte, de tudta, hogy a szépségét felmutatni például egy szobor felületén, egyfajta küzdés, kíváncsi kutatás, megismerés és birtokbavétel útján lehetséges.

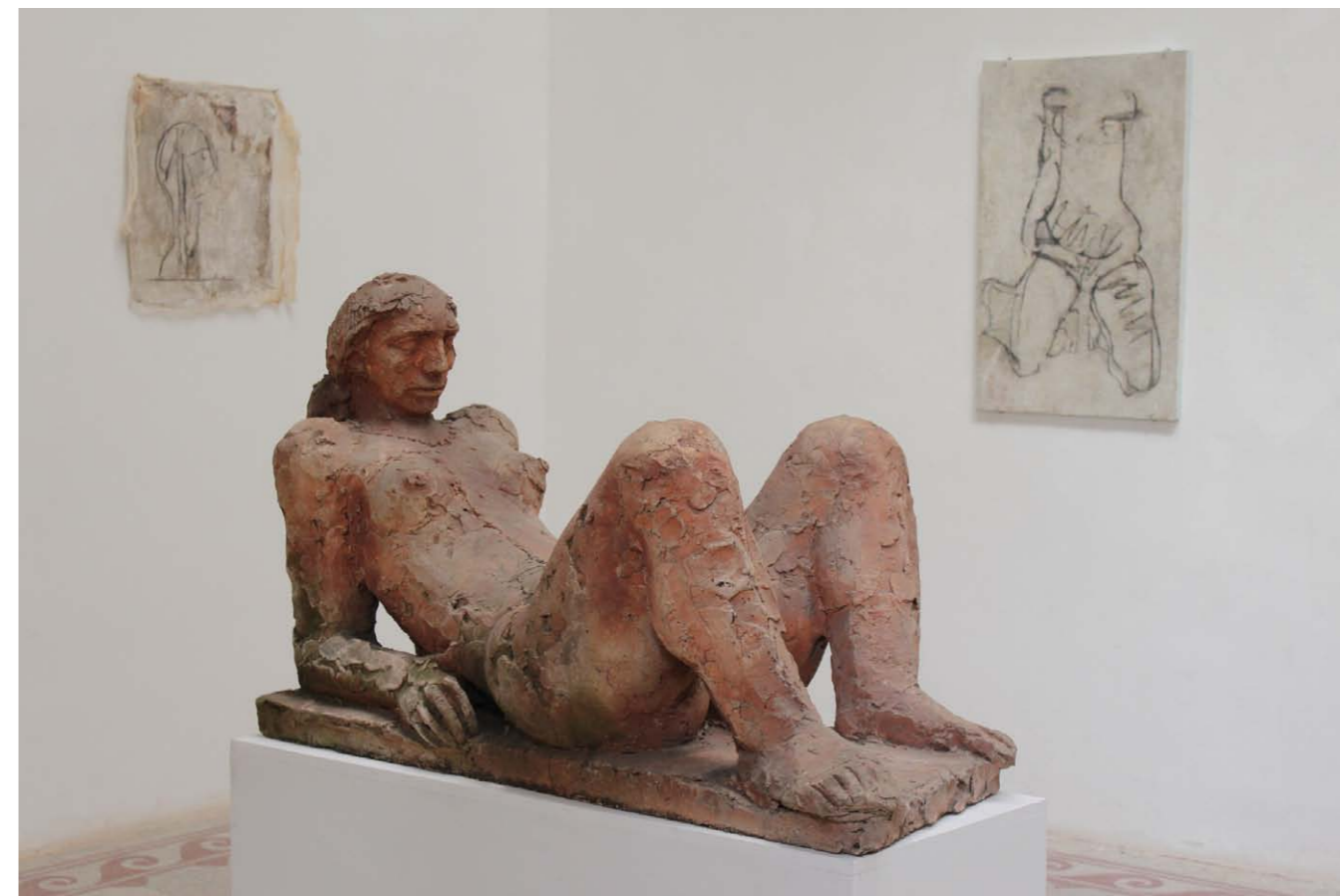
A Mester korai szobrai még a szocreál idejében keletkeztek, és aki nem tudja, milyen művek születtek akkor, az nem tudja, milyen forradalmi tett volt a sok unalmas, saroktól sarokig „elvarrt” mű közt ez az élő, vibráló, szenvedélyes megformálás. Ezért érdekes nekünk ez a két kiállított terrakotta szobor.

Klasszikus a mester a szememben azért is, mert azt az alkotói magatartást közvetítette, ami Pheidiasztól tegnapig jellemezte a művészeket. Azt a fajta öntudatot és kiállást a saját művészetért, azt a fajta megbecsülést a művészet iránt, azt a magától értetődő és természetes méltóságot, ami kiköveteli a tiszteletet a művészet élvezőitől is a művész és a művészet felé.

Ugyanakkor alkalmanként benne volt az extravagancia, a rebellió, a kreativitás a leghétköznapibb dolgok kezelésében is. Nekünk néhányunknak még szerencsénk volt ilyen mestereket látni. Megérne egy tanulmányt, hogy a művész és a művészet társadalmi megbecsülése és szerepe hol, mikor és miért változott meg.

Ez „sem nem jó, sem nem rossz”, hogy Sogyal rimocsét idézzem. Az élet és a dolgok folyamatos változásban vannak, de örülök, hogy láttam miből lettünk mivé.

Bakos Ildikó

• Kiállítási enteriőr

Annál pontosabban, mégis olvasmányosan nehéz lenne leírni a finisszás eseményeit, mint ahogy Veszely Beáta tette a *Kentaur* című doktori értekezése függelékeként. Mivel azonban a rendelkezésemre álló terjedelem meglehetősen korlátozott, megpróbálok az ő leírására hagyatkozni, majd az emlékeimből idézni.

„A finisszás lényegi része volt a magyar konceptuális művészet propagálója, Beke László művészettörténész beszéde, és az, hogy Arabellát kézen vezette a Parthenón-fríz Teremben, mintegy szimbolikusan átlépve a kortárs művészet és a kortárs művészet utáni művészet közötti küszöböt. Ezzel a gesztussal, valamint beszédével a lovat a magyar konceptuális művészettörténetbe és a posztkortárs művészetbe helyezte, mellyel mestermunkámnak méltatlanul bár, de jelentőséget kölcsönzött. Mindezért természetesen nagy köszönettel tartozom.”

A számomra kétségkívül hízelgő szöveg néhány kitétele magyarázatot igényel. Veszely Beáta először is a konceptuális művészet részének tekinti bonyolult jelentésű performansz-installáció-kiállítását. Másodszor, periodizálási kísérlete is szimbolikus jelentőségű, mert a „kortárs művészet” („kortárművészet”) és a „kortárs művészet utáni művészet” közti „küszöb” átlépéséről beszél, s ezáltal akarva-akaratlanul is elismeri azt a minőségi váltást, melyet tőlem függetlenül „posztkortárs”-nak nevez, én viszont „postcontemporary”-ként vezettem be. Hogy a „méltatlanul” határozószót talán szándékával ellentétes jelentéssel használja, itt kevésbé érdekes. annál fontosabb a következő mondat:

„Arabellát kézen vezette be a Parthenón-fríz Terembe”: Arabell a neve után ítélve nő, így olybá tűnik, mintha én „oltárhoz vezettem” volna(!). Mivel azonban nem a terembe, hanem a teremben vezettem, mintha módosult volna eredeti szándékom: én a lovat fel akartam volna vezetni a lépcsőn, az én szóhasználatom szerint „száron”, mert a lépcsőn „idomára”, Szmrecsányi Márton vezette fel, én már csak fönt, a bejáratnál kaptam meg. Előzőleg nagyon félttem, és mintegy antik hősnek képzeltem magam „merészségemért” – valójában Arabell úgy viselkedett, mint egy „kezes bárány” (képzavar).

„Parthenón-fríz Terem”: a helyszín a művész több, mint tudatos választása, hiszen eredetije a legtökéletesebb antik görög lóábrázolásokat jelentette (a híres lófej jelenleg a brit nemzeti kincs része). Ráadásul a bejárat előtt a ló találkozik „életelen” szobor megfelelőjével (Stróbl Alajos alkotása).

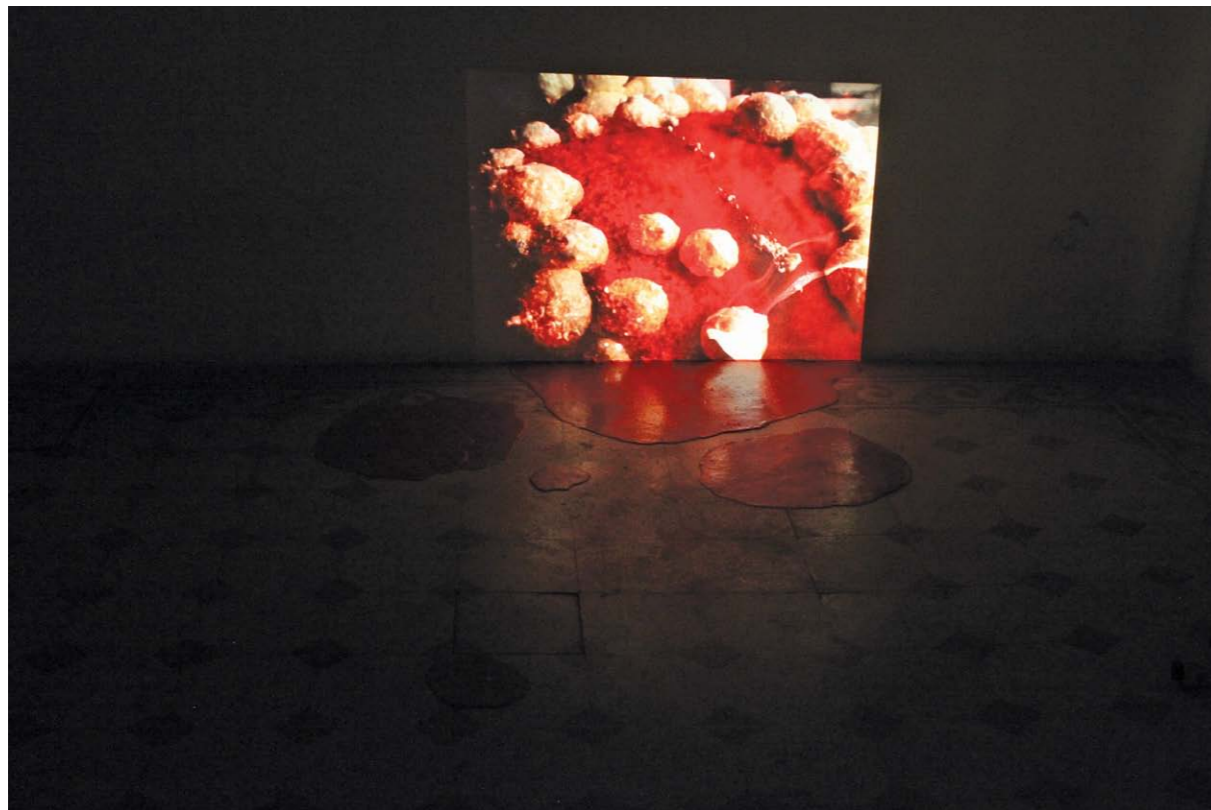
Minden mozzanat fontos. A teremben jelen van az egyik legfontosabb magyar szakértő, Dr. Göblyös István, akit a művész „lovas mester”-nek aposztrofál, illendően a „mestermunkához”, és akit nekem sikerül az esemény részeként megszólaltatnom.

A legfontosabb nyelvi játék azonban maga a cím, a *Lélekzők*, a „lélegzők” helyett, utalva a „kentaur” metaforára, az ember és a ló testi- és főleg „lelki” összefonódására, és egyben értelmezve az ember és ló együttes lélegzésének szimbolikus hanginstallációjára. Itt a „lélek” terminus egyszerre ideológiai, világnézeti, teológiai és pszichológiai kérdés, mert a lónak (az állatnak) vallásos felfogás szerint nincs „lelke”, csak „pszichéje”. Ennek ellentmondani látszik az isteni „lélek” megnevezéseinek görög etimológiája: „anima” és „pneuma”, melyek közül az előző állatra is utal, míg az utóbbi a fizikális, lélegzésnél is jelen lévő levegőre. Az egyik legújabb, 2017. június 5-én, pünkösdi hétfőjén a Kossuth Rádióban is elhangzó teológiai előadás szerint (Török Csaba katolikus pap, hittudós professzor), az Isten lelke benne van minden élő teremtményben, az állatban („animus”) is, mint „életet adó anima”.

A szellemi-konceptuális kérdésektől visszatérve az egyértelműen képzőművészeti munkákhoz, a Parthenón-fríz Teremben, mint kiállítóterben jelen volt mintegy százhatvan tollrajz újságpapíron, valamint egy falra vetített videó.

Beke László

• Kiállítási enteriőr

A válogatásban a hallgatói munkák mellett, külön szekcióban bemutattuk a legfrissebb kutatási eredményeket is, amelyek az egyetem Doktori Iskolájában folynak a digitális szobrászati technológiákkal kapcsolatban. Ezekben a kutatásokban az egyetem oktatói és hallgatói vesznek részt, együttműködésben más egyetemek kutatóival. A válogatásban bemutatott projektekben a Budapesti Műszaki Egyetem Számítógépes Grafikai Csoportja, a ELTE TTK Atom- és Biofizikai Tanszéke valamint a Magyar Nemzeti Múzeum kutatói vettek részt.

A hallgatói munkák válogatásánál a részecske- és fizikai szimulációs rendszerek alkalmazását állítottuk fókuszba, amelyekkel a hallgatók önálló projektként animációkat készítettek. Emellett a legjobb minőségű kis-felbontású modelleket is bemutatta a válogatás, mert ezeknek a minősége évről évre folyamatosan javul. A kiállított videókat így referencia-anyagként is tudtuk használni a vizuális ipar szereplőivel folytatott együttműködési tárgyalásokon is.

A kiállítást válogatta és a videóanyagot összeállította: Előd Ágnes

• Pap Emese Dorottya: Szoba (tanulmány) 2017

Kiss Dániel e kiállításon felvonultatott organikus nonfiguratív, márvány és hársfa szobrai újak, de mégsem előzmény nélkül valók. Ezeket az önmagukba záródó, gyakran megtekeredő, megvastagodó, majd elvékonyodó, jobbra-balra hajló „volitanteseknek” nevezett pasztikákat 2014 óta készíti a művész. Eleinte felfüggesztve installálta őket, ezáltal némiképpen mobilként is viselkedtek, meg lehetett pörgetni őket és nagyon szép árnyékot vetettek a kiállítótér falára.

A jelen kiállításon viszont posztamensre került a négy darab márványból és a hat darab hársfából faragott alkotás. Ezeknek az első pillanatban összetett Möbius-szalagoknak tűnő organikus nonfiguratív kompozícióknak az a legfontosabb sajátosságuk, hogy nem összeragasztott vagy csapolt elemekből összerakottak, hanem márványtömbökből, illetve farönkökből faragja, vájja ki őket a szobrász. Talán a legautentikusabb, ha munkamódszerével kapcsolatban őt magát idézem. „Az általam létrehozott rajzi alapokon nyugvó formákat a folytonosság, az önmagukba való visszatérés és a végtelenre való utalás jellemzi. Munkáim készítése során a fő alapelv, hogy az adott anyag fizikai tulajdonságait kihasználva, egy anyagból hozom létre őket, ragasztás vagy csapolás nélkül. Témájukként a környezetükben megfigyelhető optikai jelenségek szolgálnak így a muscae volitantes, az úgynevezett üvegtesti homály. Ennek formái, rajzolatai adják szobraim alap gondolatát.”

Lóska Lajos

• **Muscae Volitantes** márvány 14x30x35 cm 2016

Az utóbbi időben egyre többször merült föl előttem az inga képe. Méghozzá legalább annyira mozgásának íve, mint az iránya miatt. Lévnén az a sajátsága, ahogy lefelé haladva egyre nagyobb lendületet vesz; valamint az, amerre megy: a végpontja felé. Valójában a végletek felé történő mozgása és a növekvő lendület kapcsán bukkant föl a képe – mert ez a végletesség körülöttünk egyre számosabb.

A hosszabb és rövidebb fesztávú ingamozgások, a személyes el- és belendülések és a közös meglendülések és kilendülések ingamozgásai vesznek körül. A dühös felindulások és megnyugvások viszonylag rövid köreitől, a mániákból a depressziókba fordulásig és tovább. Akárcsak társadalmi-kulturális viszonylatban: a felvilágosodás és az elsötétedés váltakozásának hosszú hullámai. Az értelem időszakos felfénylése után az európai kultúrkörben újra sűrűsödik homály. A nagy, évszázadokon átívelő korszakos hullámzást kisebb amplitúdóval zajló lokális ingások járják át. A valamelyes normalitás évtizedei után a létezés magyar lejtőjén megint lendületessé vált a nemzeti vágta.

Az inga a fizikai meghatározás szerint egy tömegközéppontján kívüli pontban felfüggesztett merev test. Ezt definíciót szem előtt tartva azt mondhatjuk magunkról, hogy az ember egy középpontján kívüli pontban felfüggesztett test. Ez szinte egybehangzik a modern filozófiai antropológia, közelebbről Helmut Plessner meghatározásával, aki szerint az ember excentrikus lény. Azaz a centruma önmagán kívül van. (Amíg csecsemő, s még azon túl is: az anyja képezi ezt a középpontot. Amikor felnő, szerelmes lesz, akkor a szerelme. És így tovább... Az eredetről és létfeltételeinkről nem is beszélve.) Az excentrikus jellegünk következménye ingatag voltunk. Fügünk, nekilendülünk és kibillenünk.

Excentritásunkat az inga ellendülése, ívelése, holtpontra jutása, majd visszafordulása, s mindezek ismétlődése megjeleníti, mintegy leképezi. A létünket ennyire alapjaiban megjelenítő kiábrázolásokat létképleteknek nevezhetjük. Azért nevezhetők így, mert létünk lényeges vonatkozásait képezik le. A képlet, a leképezés kétségtelenül eléggé elvont forma; ahogy latin eredet is tudatja: egy formula. Egy formai mintázat – amelynek különféle meghatározásai vannak, a fizikában, a matematikában és másutt.

A képlet – képletes: azaz képszerű megjelenítése valamely vonatkozásnak, amely egyébként nem nyilvánvaló, a szemek előtt magától nem mutatkozik meg. Ahhoz, hogy látnivaló lehessen, elő kell állítani: valahogy meg kell formálni. Vonatkozásait, összefüggéseit láthatóvá és beláthatóvá kell tenni. Így van ez az inga esetében is, ami lehet egy függő tárgy, egy praktikus szerszám, egy mérőon, és lehet létképlet is. Ahhoz, hogy utóbbi összefüggése láthatóvá válják, kellő perspektívában, megfelelő formára hozva kell megmutatkoznia. A művészet erre lehetőséget nyújt.

Turcsány Villő műve sem egyszerűen egy gömb szépségét, az ide és oda lendülés tehetetlenségét, hanem egy mozgásmintázatot is láthatóvá tesz: a (programozott) megszakítások, rángások, eltérülések pedig saját, excentrikus ingásainkra emlékeztetnek. Munkája ugyanakkor az ingamozgás alakíthatóságát is megmutatja. Ez ad lehetőséget arra, hogy ellendüléseink és visszahullásaink közben figyeljünk az ellenirányú késztetésekre, ne hagyjuk magunkat kiszolgáltatni a puszta lendítőerőnek, a lejtmenet nehézkedésének, az indulat inerciájának. Mert az inga lendülete ugyan előre, de lefele is visz, és amikor irama tetőz, működésbe lép a fékező erő. Ami majd a végpontra jutva mindezt az ellenkező irányba fordítja.

Tillmann J. A.

• SOLO Inga helyspecifikus installáció, vegyes technika 2017

Különös jószág az érem. Hosszú utat járt be, míg pénz ősétől mai autonóm szerepköréig eljutott.

A kerek, többnyire bronzba öntött érem – Beck Ö. Fülöp és Ferenczy Béni tevékenységének köszönhetően – vált a megbízótól független, csak az alkotó rezdüléseit tolmácsolni hivatott eszközzé.

Asszonyi Tamás jeles éremkészítő azt nyilatkozta a 70-es években, a nagy éremművészeti fellendülés idején, hogy az érem olyan a szobrászatban, mint a költészetben a szonett. Ez a zárt formarend – többek között az ő munkássága eredményeképpen – mára már föllazult és az érem, mai állapotában inkább hasonlít a szabad versre, a költészeti hasonlatnál maradva.

Az érem ma már nem csak kör, négyzet, esetleg téglalap (vagyis plakett), de lehet szabálytalan forma is. Pereme nyitottá vált, szélei fölhasadnak, teste gyakran átfúródik, felületei szabadon süllyednek, emelkednek.

Anyaga a megszokott fémeken túl, a márványtól a madártollig terjedhet. Újabb és újabb anyagok tűnnek föl a seregszemléken; megjelenhet a lehetőfinom porcelán, a drót- vagy vesszőfonatból készült érem, de ma már nem számít szokatlannak az öntött beton sem, amint körbefogja a beleültetett fém tüskéket.

Készítői jöhetnek az iparművészetből, az építészetből, a festészet felől és természetesen érmekek készülhetnek a szobrászok műhelyeiben. Az érem készülhet konstruálással, applikálással, mintázással, véséssel, öntéssel, színesre patinázással, megfestéssel. És még sokféle módon követheti készítője intuícióit.

Ha ennyire fellazultak e műtárgy jellemzői, mégis mitől érem az érem? A tenyérnyi méretből következően továbbra is intimitás jellemzi, nem kenyerre a hangoskodás, annál inkább a játékosság, a gyengédség, szellemesség, hajlékonyság. Inkább ékszer, mint emlékmű. A sík lapocskát, amelyből elődjét egykor verték, mai alakjában már ritkán lehet tisztán fölismerni, génjeiben mégis örzi ősalakjának emlékét. A síkkal perlekedő viszonyban van, néha belesimul, máskor ellene feszül, szívesen elhagyná, mégsem szakadhat el tőle. Már-már kispasztika, mégsem léphet át a bűvös határon, mert másik közegbe kerülne.

A kortárs érem mindenkor feszegeti e határokat, külön tanulmányt érdemelne hol húzódik e határ, mi a különbség a kettő között, elválaszthatóak-e élesen egymástól? Nem véletlenül hívja a szakirodalom „határeseteknek” az ilyen törekvéseket. Éppen ezért igazi kihívás, szellemi kaland érmet készíteni, kitapintani, mi fér még bele ebbe a keretbe (ami hivatalosan egy 15 cm élű kocka), úgy, hogy ez a keret ne hogy megfojtsa, megmerevítsa a benne lüktető gondolatot. Az éremkészítő, az éremköltő számára a műfaji kérdéseknél azonban fontosabb, hogy világok férnek el ebben a tenyérnyi kis tárgyban. Borsos Miklós találóan jegyezte meg, hogy „... a szellem kis helyen elfér, sőt, mintha jobban érezné magát.”

Különös jószág az érem, ragaszkodik a szabadsághoz. Nem kizárólagos letéteményese, de mindenkor megfürdik benne. A maroknyi anyag, amelyből készül, megengedi a függetlenséget, de a matéria csak megszállott alkotója számára kínálja föl titkait, csak a szenvedéllyel mélyült érzéseket honorálja.

Két kortársamra utalva szeretném bemutatni a szenvedélynek ezt a hőfokát. Egyikük a plasztilinből készült éremre a betűket megmintázta. Előzőleg az érmet hűtőszekrénybe tette, hogy az anyag kellően megdermedjen és szavaival élve „súlyarányos mintázófát” használt hozzá. Nagyon elcsodálkoztam, mikor ezt hallottam, mert korábban csak a gipsz lapba történő betűvésésről tudtam. Bár a betűk megalkotása vélhetően Pisanellónál sem történhetett másként, ha elgondoljuk, hogy viaszból készítette érmeit. Másikuk körbeesztegált egy plexi tömbben rekedt légbuborékokat, hogy egy készülő munkájához felhasználja beépítendő elemként. Mi más lenne ez, mint a szenvedély felső foka, ami nem ismer akadályokat a kitűzött cél elérésében?

E nemes versengésben, kétévenként jelennek meg a Sopronban rendezett Érembiennálén a legújabb alkotások. A látogató és a szakmabéli is izgalommal várja, merre halad tovább az érem útja. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy Magyarország éremnagyhatalom, ezt nem csak a soproni szemlék tanúsítják, de a nemzetközi érem fórum, a FIDEM is megemelt keretszámmal várja a magyar alkotókat, a kivívott státuszuk megfelelően. A nagyszerű elődök során át máig, a magyar éremművészet megigézett nemzedékei rímelnék egymásra. A kortársak kiváltsága, hogy e poézist továbbvigyék.

Különös jószág az érem, több mint fél évszázados nemesítése (kezesítése), után is várja újabb megszelídítőit, várja, hogy tehetséges, vállalkozó kedvű, fiatal alkotók sajátos kézjegyükkel továbbformálják arculatát.

• **Lieb Roland Ferenc: Exodus**
beton, vörösréz Ø120 mm 2010

• **Szűcs Zsuzsanna: Törékeny húrok**
porcelán 53x88 mm 2015

• **Szunyogh László: Áttört lemezek - Ajtó**
bronz 30x115x115 mm 2005

• **ifj. Szlávic László: Tűzvihar**
sárgaréz, vas, óraszerkezet 115x80 mm 2016

„Mi ez itt?“, „Hol vagyok?“ Világosan látszott az első érkezők arcán a megdöbbenés, amikor beléptek a Parthenón-fríz Terembe. Aztán zavartan és óvatosan körülnéztek, de amikor fönt, a falon megpillantották a jól ismert frízt, és azonosították a helyet, akkor egy kicsit megnyugodtak. „Igen, jó helyen járok.“ „De mégis, mit keresnek itt a terem közepén ezek a rőzsehalmok? És hol van a kiállítás?!“ „Milyen nap is van ma? Március 21-e, kedd. Na jó, ez is rendben, ma lesz a megnyitó.“ Az újabb izgalom után újabb rövid megnyugvás. Az első percekben ezeket a váratlanul támadt érzéseket és gondolatokat lehetett leolvasni mindegyik látogató arcáról. Hajszál pontosan ezeket a mondatokat, ezeket a szavakat. Azután pedig érdekes volt meglesni, ahogy külön-külön közelebb merészkedtek a „rőzsehalmokhoz“, a száraz ágakból összerakott különös építményekhez, és mint a rövidlátók, egészen közelről megszemléltek, megvizsgálták egyiket-másikat (volt aki szagolgatta is, ha már ilyen közel került hozzájuk), félénken megérintették, megpöcögtették az ágakat a körmükkel, és akkor hirtelen megvilágosodtak: „Ez az! Ez a kiállítás!“, „Bronzból vannak a faágak!“, „Na de, mi is ez?“ „Hajlék!“ A teljes megfejtéshez már csak a kiállítás kitűnő címét kellett az emlékezetükbe idézniük, és máris gondolatok özöne árasztotta el őket, örült sebességgel dolgozni kezdtek a Fríz-terembe gyűlt élénk emberi elmék.

A hajlék az emberi lét óvó helye, ahol a csekély kis lény a végtelen égboltozat alatt meghúzódik. Az alvó helyét a sátor-szerűen összetámasztott ágak védik meg, mint átölelő karok; balra tőle az életben maradás rudakra függeszthető egyszerű eszközeinek a helyét látjuk, és a már megszerzett táplálékot képzeljük oda; a nyugvó (alvó) ponttól jobbra pedig a tetemtartó magasodik, a halál helye. Mi is ez akkor? Ez az egész? Na, még egyszer: Hajlék. Az ápoló, gondozó, szerényen és okosan berendezett kicsiny emberlét (ittlét) színhelye. Borzongató. Ennyi az egész... Itt kezd szédülni mindegyik látogató.

A cultura azt jelenti: ápolás, gondozás, művelés. Még ez a csöppnyi lét is megérdemli. Mi több: rászorul, végzetesen rá van utalva. Szeretni kell, különben korán semmivé foszlik. Igaz, hogy nem sokkal korábban, mint a gondozatlan, ápolatlan. Amíg viszont megvan, a kulturának is a legjavát követeli, mert tudja magáról, hogy sérülékeny és gyorsan tovaosonó. Az emberlét poézisre vágyik!

Poézis azt jelenti: csinálás, alkotás. Hajlék-csinálás, hajlék-alkotás. Íme, a természetes mértékű, a szükséges mértékű lét (a jelenvaló lét) egészen pontosan körülhatárolt tere. Költői létezés? Költői létmód, hajlék? Ha szerény és szelíd, ha nem akarnok, akkor költői. Ennek a kultúrának teljes cél- és szabályrendszere kiolvasható ebből a hajlékból. Mert nem terjed túl magán, nem értkei túl magát. Létezése csupa finom igazodás, illeszkedés. Még nem konfrontálódik az egész világgal, nem megy szembe semmivel, nem is kap sebet, nem harcba vérzik el. Az „emberség“, az emberként létezés egyedüli, legigazabb, legegyszerűbb, mégis legteljesebb módja.

Akárhonnan nézzük, költői, mesebeli. Mondta már más is: „Költőien lakozik az ember ezen a földön.“ Ezt súgja nekünk Bakos Ildikó Hajléka is. De ez most szelíd, finom (költői!) figyelmeztetés. Az arcokon megint ott van a zavar, ott van a megdöbbenés...

Sári László

• Kiállítási enteriőr

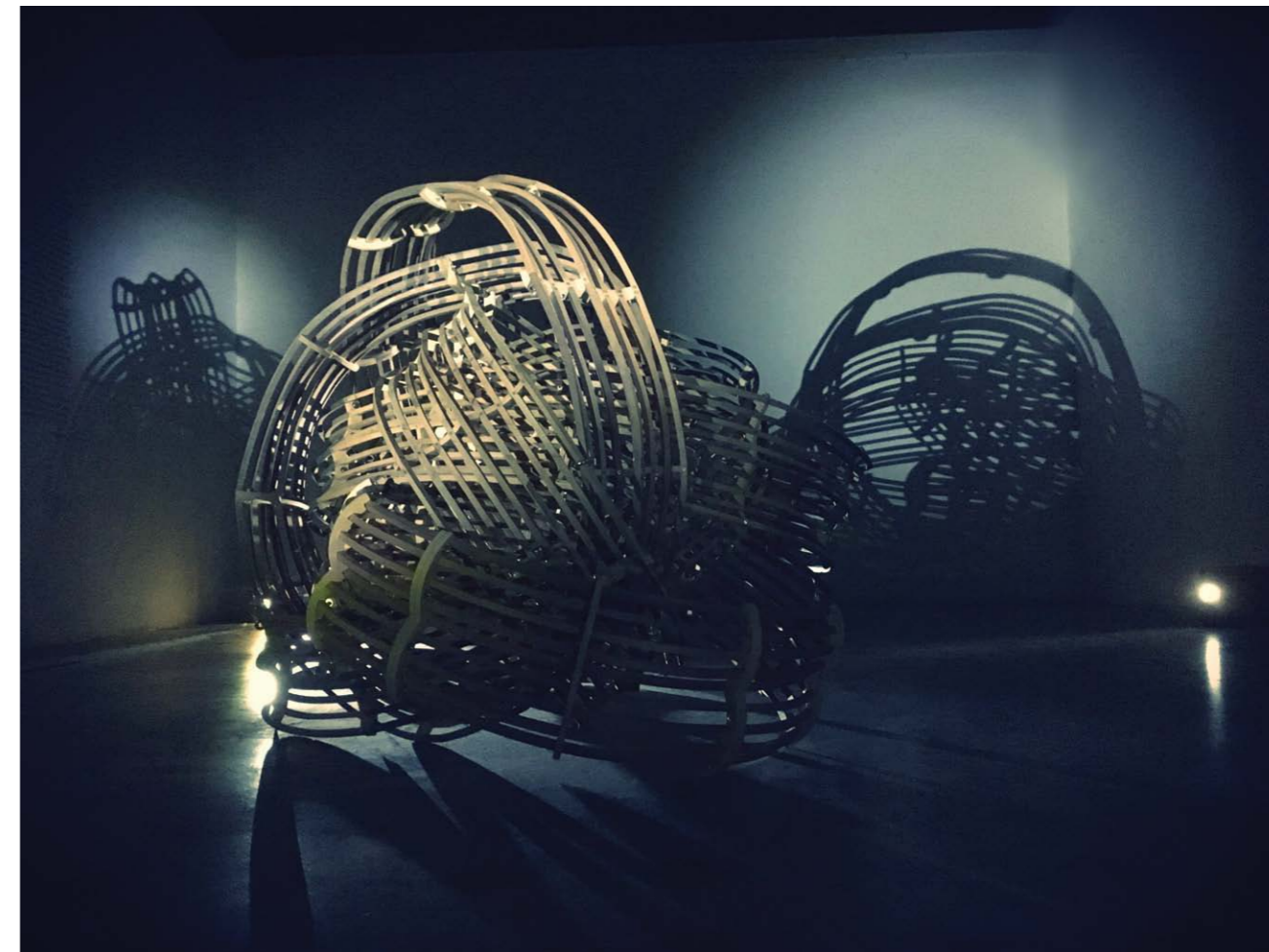
Próbálom magamban felidézni, hogyan képzeltem el gyerekkoromban a gordiuszi csomót. Nem tudom, mikor hallottam róla először, talán a rádióban volt valamilyen műsor a hetvenes évek közepén, ott említették a kifejezést, én meg nyilván megkérdeztem apámat, mi az, amiről beszélnek. Biztosan elmondta, mit tett Nagy Sándor, nyilván a kardos verziót, egyetlen suhintással. Most, hogy ezt a valószínűsített történetet magam elé képzeltem, valamivel könnyebb vizualizálni magát a csomót. Azt hiszem, az átmérője nem lehetett nagyobb, mint egy méter, esetleg másfél, kötélből volt, talán barna vagy drapp. Olyan lehetett, mint az iskolában a kötélmászó kötél a tornateremben, mondjuk az összeset, ha egybefonta volna a tornatanár, akkor kiad egy ókori léptékű csomót. A gordiuszi csomó bizonyosan a földön feküdt a képzeletemben, ez nyilvánvaló, nem volt hozzá székér, meg mindenféle szentély, valahogy a palota udvarán a kövön. Azután jött Nagy Sándor, aki mindig páncélinget viselt a tunika fölött, fején a felhajtott sisakkal és kettémetszette ezt a nagy halom kötelet. Nem nyiszálta, nem reszelgette, hanem sutty, elvágta, mint egy harcművész. A többiek, akik ott körben álltak, csodálkoztak, valaki hangosan ki is mondhatta, hogy ez eddig miért nem jutott eszükbe, korábban mindenki bogozgatva kereste a megoldást, nem jutottak semmire. Nem hiszem, hogy gyerekkoromban sokat töprengtem volna azon, hogy miért is volt ott a palotaudvaron az a nagy gubanc. Biztos valamilyen isteni tréfa volt a háttérben, művelt kisfiú voltam, hatévesen már nézhettem az Odüsszeusz sorozatot.

Nemes Péter gordiuszi csomója nagyon más: fából van, egy kicsit fémből is, és nyilván nem akarja leképezni a történetekben leírt eredetét. Kiindulópontja ugyanúgy a képzelet, de nem az enyém, hanem az övé, és nem a gyermeki, hanem a szobrászi képzelet. A szobrászi képzelet a gyermekihez hasonlóan anyagokban, formákban, tömegekben, környezetekben gondolkodik, de attól eltérően szerkezetekben is. Míg az én elképzeléseimben a csomó hatalmas masszaként létezett, addig a szobrász valószínűleg átlátható struktúrárt rajzolt a fejében, kívülről-belülről kitaláltat, legalábbis én így képelem. Nem tudom persze, milyen lehet a szobrász agya, most ehhez el kellene képzelnem egy agyat, amit legfeljebb rajzokon, fotókon láttam, meg modellezve a biológia szertárban. A belsejébe akkor sem látok, kívülről pedig nem sokban különbözik egy csomótól. Tulajdonképpen Nemes Péter szobra lehetne egy agymodell is, gondolati pályákkal – a gordiuszi csomónál ezt sem nehezebb elképzelni. Ha tényleg agy, akkor amit látunk, a szobrász agyában keletkezett kép kivetülése a szobrász agyáról. Ez így már inkább egy Möbiusz-szalag, ami szintén nagyon hasonlíthat a megoldhatatlan csomóhoz.

Most, hogy ebbe így belebonyolódtam az éles eszemmel, megállnék egy pillanatra. Vegyük számba, mit is látunk. Egyrészt itt a szobor, ami egy csomó, egy szalag, egy modell. Itt a szobrász agya, szerencsére csak kívülről látjuk. Ha lehunyjuk a szemünket, itt egy csomó képzelte kép, kötelekből, palotaudvarokból, biológiaszertárakból – mind most keletkezett. Ha újra kinyitjuk a szemünket, és a képzeletünket mint egy filmréteget a valóságra helyezzük, akkor azt vehetjük észre, hogy a két kép lassan valóban egymásba csúszik. Láthatjuk, ahogy itt állunk, ha hunyorítunk, nem nagyon különbözünk azoktól, akik valaha körülállták a csomót, azoktól, akik talán épp Nagy Sándorra vártak, hogy megoldja a logikai s egyben politikai-történelmi problémát. Nézzük a csomó-konstrukciót a földön, sok mindent belelátunk, metaforákat, szobrászi hasonlatokat, de elsősorban egy szobrászattörténelmi folyam elemeként jelenik meg a szemünk előtt. A fát hajlító, illesztő, komponáló szobrász évszázadokkal vagy évezredekkel ezelőtti alakja rámásolódik a mai szobrászéra. A szobor képére pedig a huszadik század művei, absztrakt alkotások, mint Naum Gabo hajlított plasztikai vagy akár Sol Lewitt ismétlésekre épülő, szögletes minimalista konstrukciói.

A nagy kérdés valószínűleg tényleg az absztrakció fogalmával függ össze. Mennyire absztrakt a gordiuszi csomó, hogyan, s főként milyen irányban lépheti át a képzelet és a valóság határát? Mennyire lehet absztrakt egy szobor, amely valami elképzeltet, valami talán egykor létezőt ábrázol? Mennyire absztrakt a mitikus csomókészítő alakja, aki valószínűleg csak Nagy Sándor történelmi figurája révén vált számunkra elképzelhetővé? Az egymásba tekeredett kérdések sora hosszan folytatható. Nyissz.

Mélyi József

• **Gordius** gőzölt, hajlított bükkfa, rétegelt lemez 170x170x170 cm 2017

Hitter Magdolna kiállításának lényege két igen markánsan elkülönülő gondolati szál mentén közelíthető meg. Az egyik szál, a Kispál és a borz: *Kicsit hadd'* című dalának üzenete, a másik szál igen differens módon Kierkegaard elmélete a szorongásról. Véleményem szerint e két szál tökéletesen profán keverése által juthatunk talán a legközelebb az igazság felfejtéséhez. Tehát miről is van szó tulajdonképpen? A térben takarások által inkább csak sejtünk, mint látunk három figurát, amint meglehetősen nevetséges szituációkba gyömöszölve próbálnak láthatatlanná válni a közönség előtt. Mi lehet ez? Valamiféle abszurd bújócska? Értelmetlen színjáték? Kéretlen jelenlét? Kik lehetnek valójában ők? A figurák se nem felnőttek, se nem gyerekek, külső nemi jegyeik kissé letompítva egy átlag testet formáznak, talán pont az átlagemberrel állunk itt szemben. Az átlagemberrel, aki kísérletet tesz a bújócska felnőtt verziójának kifejlesztésére. A bújócska az a játék, amely alapja egy kölcsönös hallgatólagos megállapodás, miszerint, ha te nem látsz, én sem látzom. Minden gyermek érzi, hogyha a függöny mögül kilátszik a lába, ő még bizony a szobában van, és minden felnőtt tudja, hogy a kivirító piros zoknik ellenére itt bizony szemet kell hunyni. Az itt megfigyelhető átlagember estében ez már nem lehetséges, hiszen egy kiállítási szituáció épp a feltárulkozás terepe. Amikor ilyen helyzetben találkozunk bujkálással, akkor ezek indikációjának keresésekor már sokkal veszélyesebb vizekre kell evezünk. A szorongások és az elfojtások területére. De tulajdonképpen mi a szorongás?

Kierkegaard szerint az ártatlan állapot sajátossága egyfelől, hogy a szellem, a ráció ekkor még szunnyad az emberben, másfelől már ebben az állapotban is ott van a semmi, amelyből a szorongás ered. Az emberi létezés alapminősége, a szabadság, első megnyilvánulása a szorongás, ami teljesen különbözik a félelemtől és más hasonló fogalmaktól, melyek valamilyen meghatározott dologra vonatkoznak. Ezzel szemben a szorongás a szabadság valósága, lehetőség a lehetőségre. Az ember, ha beletekint szabadságába, megszedül attól: a szabadság ugyanis végtelen és a semmiből fakad.

Az ugrás a semmibe, a félelem az újtól és a változástól már a kezdetekben jelen volt Hitter Magdolna munkásságában. A függőségen alapuló társadalmi hálónk állandó választások elé állít bennünket, az ebből való kilépés lehetőségét vagy lehetetlenségét idézi ide a művész. Nem egyedüli jelenség ez, jól megfigyelhető a tendencia, miszerint a ránk nehezedő elvárások növekedésével arányosan csökken a valódi kapcsolataink minősége és mennyisége. Ahogy mondják, korunk civilizációs betegsége a magány. Éppen ezért a kiállítás veleje pont annyira személyes, mint amennyire kollektív.

A nyomás növekedésével ki ne lett volna olyan szituációban, ami elől legszívesebben láthatatlanná vált volna, bemászott volna a fotelekból épített kuckóba, és hagyta volna az egészet ott, ahol van. Ám ez a gesztus, ahogy itt is látjuk teljesen lehetetlen. A purhab figurák megpróbálnak áttetsző, itt önvédelmi csomagolásnak használt anyagok mögé behúzódni, megszökni a mindennapok, a problémák, az elvárások, a skatulyák, a vélemények és félelmek előtt. Magdolna ezt a gondolatot vizualizálja a térre való komponálással is. A terem falait kellékként alkalmazza az áttetsző geometriai formákat idéző sematikus burkok és figurák együttesének. Ezáltal jelen is vannak és nem is, bele is olvadnak meg nem is, lehetek én is, vagy te is. Ám mielőtt a pátoszba süllyednénk, Hitter csavar egyet a szituáción. Nevetségesen kilógat egy-egy lábat, furcsa panelszoláriumot épít az egyik köré, a másik dacosságát pedig a kinőtt doboz által emeli ki.

Felteszi nekik a kérdést: Te tényleg azt hitted, hogy ez működni fog? Kispállal élve: „...Gyerek vagy ám még, az anyud ébreszt, hogy a 7-es buszt el kell, hogy érjed, te meg csak fekszel és olyan jó vagy, és olyan rossz lesz, „anyu még kicsit hadd!...”

Horváth Csilla

• **Felesleges harmadik** purhab, műanyag doboz 78x58x130 cm 2017

A KÓAN a zen buddhizmus egyik kulcs-fogalma: egy olyan történet, párbeszéd, kérdés vagy nyilatkozat, amelyet a kétségek előidézésére használnak, és amellyel a tanítványok előrehaladását vizsgálják. Ezekben a példatárakban talányok és ellentmondások vannak jelen, és miután nincs logikus magyarázat, személyes utakat kell keresni a rejtélyek, az abszurd felvetések megoldásához, és így kell eljutni a felismeréshez. A KÓAN-nak természetesen mély tradíciója, pontosan kidolgozott szabályrendszere van, és különféle iskolái vannak, hogy az ún. valóság korántsem mindig logikus jelenségeinek korántsem mindig logikus értelmezéséhez eljuthassunk.

A KÓAN által vizsgált ún. valóság és a művészet kérdésfelvetéseinek kapcsolatát, bizonyos esetekben megegyezéseit, azonosságot ismerte fel Gergely Réka, akinek már gyermekkorától megadatott, hogy a távol-keleti, a japán kultúrával, szellemiséggel mélyebb kapcsolatokat létesíthessen. E kötődéseket jelzi a KÓAN-fejezet sorozatában szereplő műveinek címadása is: a faszénre utaló *Mokutan*, a három tiszta dolog, a szilvavirág, a szikla és a bambusz együttesére, egységére hivatkozó *Szanszei*, a dolgokat függésben tartó tényező és a dolgok szélét és határát jelző *Innen*, és a hely ürességét, valamint a két ellentétes elem egymáshoz való viszonyát jelölő Tokonoma. A konvenciók szerint sok esetben szinte teljesen feleslegesnek vagy mellékesnek minősített címek által megjelölt filozófiai vetületek ezúttal nagy segítséget adhatnak a művek megközelítéséhez, amelyek a hagyományos szobrászi anyagok és technikák világán túl a XX. századi szobrászat vaskorszakának jelenkori továbbélésének jegyében, vasból és acélból készültek. Nem tömör, tömbszerű anyagból, hanem lemezből, sík, lapszerű elemekből, leginkább fémmegmunkálási módszerekkel, ipari jellegű eljárásokkal, hangsúlyosan hegesztéssel alakítja, formálja, építi fel a művész, vagyis a megszokott mintázás, faragás terminus technicus a munkák esetében sem használható már. A vas- és acél-anyagalkalmazás lényegi voltát erősíti meg a rozsdás kivitel, amelyet újabban egyszer-egyszer már felvált a festett felület is, amely nemcsak a szín-tényezővel gazdagítja a kompozíciót, hanem a kivitel gondosabb és precízebb voltának hangsúlyával, a korábbi nyersséget feledtető finomabb jelleggel, aurával is. Ám akár a durvább és anyagszerűbb, akár a fegyelmezettebb, mívesebb művel állunk szemben, illetve művet járjuk körül – mert itt hallatlan intenzív térszervező erő munkálnak minden alkotás esetében – a formarend mindig redukált, összefogott, a kompozíció minimalista szemlélettel alakított, letisztult, a geometria dimenzióiba foglalt, amelyhez, amelynek zárt vagy áttört elemeihez harmonikusan kapcsolódik egy-egy lendületes íves forma is.

A vashoz, az acélhoz, illetve a vasból és az acélból alakított kászerű vagy szekrényzerű, hol vertikális, hol horizontális tengelyre fűzött testekhez a természetre utaló újabb elemek – víz, tűz, fa, faszén vagy újabb fémek – kapcsolódnak, és így alakul ki a művek karakterisztikus jellemzője: a hordó és a hordozott, a keret és a keretelt, a befoglaló és a befoglalt alkotóelemeiből, egymástól elválaszthatatlanul elváló részeiből szervezett, az anyag, a forma és a jelentés által összefogott egység. Mindezen lényegi jellemzőkön túl a KÓAN szellemiségével éltetett kérdés csaknem teljesen értelmetlenné tűnhet: mik ezek a szobrok? Hosszabb vagy rövidebb logikai levezetések után érkezhetünk el az autentikus válaszhoz: hát szobrok. Mert inkább azt mondhatjuk ki, hogy ezek a szobrok mit nem testesítenek meg: nem kifejezések, nem irányított mondanók, nem tartalommal a formák, nem jelek, nem szimbólumok, nem ikonográfiai típusok, hanem valamifajta tárgy értelmezési mezőt nyitva: átszellemített, tárgyiasított meditációs talányok.

A korábbi – értsd XX. századi – modern, valamint a XXI. századi, jelenkori műalkotás közötti lényegi eltéréseket, az európai és a távol-keleti létértelmezés közötti differenciákat, s így Gergely Réka szobrászi világának jellemzőit megragadni kísérve egy mindennapi jelenség, az egy tényérről való tapsolás európai és keleti leírásának éles különbségeire emlékeztethetünk. A múlt század hatvanas éveinek irodalmának siker-könyve volt az *Egy tenyér ha csattan* című regény, amelyben a könyv kivonata szerint „Janet Shirley olyan történetet beszél el, amelyből jószerevel egy kukkot sem ért meg, a történet főhőse, a férje pedig éppen öbönne véli megtalálni egyetlen szövetségesét ahhoz a tragikomikusan aránytévészto harchoz, amelyet az egész züllött és lezüllesztő világ ellen indít.” A keleti kérdésfelvetés így hangzik: „Két kéz tapsol és hang születik. Milyen hangja van hát egy kéznek?” És a válasz: „Kezdetben a szerzetes azt hiszi, hogy egy kóan egy semleges tárgy, amelyre figyelmét kell irányítania. Hosszú időn át tartó ismétlés után felfedezi, hogy valójában egy dinamikus tevékenység. A kóanra való válasz megtalálásának tevékenysége. Maga a tárgy, amire vágyunk és maga a vágyakozás is. A kóanon belül az ember nem közvetlenül látja lényét, hanem a kóanon keresztül... Mikor valaki felfedezi ezt, a két kéz eggyé válik. Maga a gyakorló is azzá a kóanná válik, amelyet megérteni kíván. Ez hát az egy kéz hangja.” Ha jól figyelünk, ha zavartalanul és hosszan elmélyedünk Gergely Réka alkotásaiban, akkor meghallhatjuk ennek a kéznek a hangját.

• Kiállítási enteriőr

• Volt – nincs helyspecifikus installáció, papír 2017

Életrajzok

- Bácskai Bertalan** 1948 Békéscsaba

Tanulmányok:
1967 Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged
Válogatott egyéni kiállítások:
2014 Damjanich Múzeum, Szolnok
2009 Magyar Írószövetség Klubja, Budapest
2004 Békési Galéria, Békés, Bereznai Péterrel
1978 <i>Ferencvárosi Pincetárlat</i> Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1978 Dürer Terem, Gyula
Válogatott csoportos kiállítások:
2014 <i>III. Mezőberényi Művésztelep</i> EDF Galéria, Szeged
Díjak:
1984 Szolnoki Festészeti Triennálé különdíja

- Bakos Ildikó** 1948 Gyöngyös

www.bakosildiko.hu
Tanulmányok:
1967–72 Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Somogyi József

Válogatott egyéni kiállítások:

2012 Galéria, Mezőtúr
2004 Árpád-fürdő, Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár
2001 *Kígyótojás* Dorottya Galéria, Budapest
1995 Pécsi Galéria, Pécs
1983 Stúdió Galéria, Budapest

Válogatott csoportos kiállítások:

2009– a mezőtúri Alkotótelep kiállításai
1991– a Folyamat Társaság kiállítása
1980, 1984, 1986 a Sóstói Nemzetközi Érem- és Kísplasztika Szimpozion kiállítása Nyíregyháza
1977– Országos Érembiennálé, Sopron
1974–1997 Országos Kísplasztikai Biennálé, Pécs

Díjak:

2017 Ferenczi Béni Díj, az Országos Érembiennálé fődíja, Sopron
1999 Erdemes Művész
1993 Munkácsy-díj
1987 X. Országos Kísplasztikai Biennálé díja, Pécs
1984 Nemzetközi Kísplasztikai Triennálé, Budapest, megosztott fődíj
1973–76 Derkovits-ösztöndíj

- Cseke Szilárd** 1967 Pápa

Tanulmányok:
1992–1995 Képzőművészeti Mesteriskola, Pécsi Tudományegyetem, festő szak mestere: Konkoly Gyula
1987–1991 Pécsi Egyetem, Képzőművészeti Tanszék mesterei: Keszérü Ilona és Bencsik István
Válogatott egyéni kiállítások:
2017 <i>Good Shepherd</i> Kunsthalle Bratislava, Pozsony
2016 <i>Gone Too Far</i> Boca Raton Museum of Art, Miami
2016 <i>Fade Out Lanes</i> Balassi Institute, Brüsszel
2015 <i>Sustainable Identities</i> 56. Velencei Biennálé, Velence
2014 <i>I have Great Desire</i> Molnár Ani Galéria, Budapest
Válogatott csoportos kiállítások:
2017 <i>Manpower</i> Kunsthalle Mannheim, Mannheim
2016 <i>Oltre – Beyond the Foreground</i> Galleria dell'Accademia, Róma
2016 <i>A chi parla l'arte contemoporanea?</i> Palazzo Isimbardo, Milánó
2015 <i>Siliconvalse</i> . Hungarian Reality House of the Lords of Kunstát, Brno
2014 <i>Hollow Land</i> Kro Art Contemporary, Bécs

Díjak:

2014 Munkácsy-díj
2007 Kunststiftung Baden-Württemberg ösztöndíja
2006 Strabag festészeti díj
1997 Derkovits-ösztöndíj
1996 Római Magyar Akadémia ösztöndíja

- Galbovy Attila** 1969 Szilágysomlyó

Tanulmányok:
1999 Akademie der Bildenden Künste, Nürnberg, festő szak
1994 –1998 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, szobrász szak, mestere: Segesdi György
1992–1994 Academia de Arte Vizuale Ion Andreescu, Kolozsvár, szobrász szak
Válogatott egyéni kiállítások:
2016 <i>Megnyitó előtt</i> Parthenón-fríz Terem, Budapest
2015 <i>Megnyitó előtt</i> Alert Studio, Bukarest
2011 <i>Szupercella</i> Tűzraktér, Budapest
2010 <i>Hidegfront</i> Tűzraktér, Budapest
2009 <i>Az utolsó kínai</i> Tűzraktér, Budapest, Péli Barnával
Válogatott csoportos kiállítások:
2009 <i>Pixelek</i> Ernst Múzeum, Budapest
2008 <i>Kiútak</i> Útazó propaganda kiállítás
2007 <i>R.I.P.</i> Tűzix, Budapest
2006 <i>Jegyzet és vázlat</i> Stúdió galéria, Budapest
2003 <i>Roszscontok</i> Műcsarnok, Budapest

Díjak:

2004–06 Derkovits-ösztöndíj
2004 Herczeg Klára díj
2000 Herman Lipót díj
1999 Erasmus ösztöndíj
1998 Herman Lipót díj

- Gergely Réka** 1988 Budapest

www.gergelyreka.com

Tanulmányok:
2014–2017 Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar, DLA program témavezető: Gaál Tamás
2007–2013 Magyar Képzőművészeti Egyetem, szobrász szak mestere: Karmó Zoltán

Egyéni kiállítások:

2017 *Kóan* Parthenón-fríz Terem, Budapest
2013 *Határjelek* Barabás Villa Galéria, Budapest

Válogatott csoportos kiállítások:

2016 *III. Szolnoki Bronzöntő Szimpózium* Aba-Novák Agóra Kulturális Központ, Szolnok
2015 *Itt és most. Nemzeti Szalon* Műcsarnok, Budapest
2013 *Best of Diploma* MKE Barcsay Terem, Budapest
2011 *Kecskeméti Acélszobrászati Szimpozion* Kecskemét
2011 *Art Market* Budapest

Válogatott díjak:

2016 Szolnoki Művésztelep Kert Galéria díj
2013 Vigh Tamás-díj

- Hitter Magdolna** 1987 Budapest

Tanulmányok:
2014– Magyar Képzőművészeti Egyetem, DLA program
2012–2013 Magyar Képzőművészeti Egyetem képzőművész-tanár szak
2007–2013 Magyar Képzőművészeti Egyetem szobrászművész szak mesterei: Karmó Zoltán, Körösenyi Tamás, Sass Valéria, Szabó Ádám
Válogatott egyéni kiállítások:
2017 <i>Rejtett terek</i> Parthenón-fríz Terem, Budapest
2016 <i>Ha lesz, nem leszek, míg leszek, nem lesz</i> Pince alkotó- és kiállító tér, Budapest, Horváth Csillával
2015 <i>Making the bed</i> Omnivore Gallery, Budapest, Ilka Ritával
2008 <i>Tihanyi vázlatok</i> Kálvária, Epreskert, Budapest
Válogatott csoportos kiállítások:
2017 <i>PARAMNÉZIA – A tökéletes megismételhetetlenségének nyomasztósdága</i> Budapest Galéria, Budapest
2015 <i>Egymás mellett középén</i> Omnivore Gallery, Budapest
2015 <i>A zöld él!</i> Fészek Galéria, Budapest
2015 <i>Őt és több</i> Artus Galéria, Budapest
2014 <i>Lyuk</i> Fészek Galéria, Budapest

Díjak:

2017 Budapest Galéria által meghirdetett Duna installációs pályázat, díjazott pályamunka, Horváth Csillával
2015 Újbuda Önkormányzata által az 1956-os forradalom és szabadságharc tematikában meghirdetett köztéri szoborpályázat, III. helyezett, 6D csoport
2013 Telki község által kiírt köztéri szoborpályázat II. helyezett
2012 Casati Hotel által kiírt szoborpályázat III. helyezett

• **Kiss Dániel** 1988 Kapuvár

Tanulmányok:

2006–2012 Magyar Képzőművészeti Egyetem, szobrász szak, mesterei: Karmó Zoltán, Farkas Ádám

Egyéni kiállítások:

2017 *Muscae volitantes* Parthenón-fríz Terem, Budapest

2014 *DADAMA* Székesfehérvár Kulturális központ, Sallay Dániellel és Melkovics Tamással

Válogatott csoportos kiállítások:

2016 *5 szobrász* Vigadó, Budapest

2016 *SZAVASZ 2016* Pince, Szombathely

2016 *Lapidárium* Kiskép Galéria, Budapest

2015 *Formák innen és túl* B55 Galéria, Budapest

2015 *Térhajlatok és áthatások* Szentendre, Művészmalom

• **Lestyán-Goda János** 1972 Szarvas

Tanulmányok:

1992–1997 Magyar Képzőművészeti Főiskola, szobrász szak mestere: Segesdi György

Válogatott egyéni kiállítások:

2016 Vojtech Löffler Múzeum, Kassa

2013 *A múlt idő állandósága* Kerektemplom, Balatonfüred

2011 *A hálóvető* Jankay Galéria, Békéscsaba

2006 Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár Korunk Galériája, Győr

2006 Kölctsey Központ Kiállítóterme, Debrecen

Válogatott köztéri művek:

2016 *Mendöl Tibor portré* Szarvas, Vajda Péter Gimnázium

2016 *Forrás* Mezőberény

2016 *Gróf Tisza István büszt* Mezőberény

2016 *Benedek Elek félalakos portrészobor* Hajdúböszörmény

2014 *Ybl Miklós bicentenáriumi emlékmű* Székesfehérvár, Zichy-liget

Díjak:

2009 Prima-díj, Békés megye, Vállalkozók Országos Szövetsége

2007 Kiállítási Szakmai Díj: XXXV. Alföldi Tárlat, Békés Megye képviselő-testülete

1998 Kispasztikai Pályázat, I. Díj, Magyar Inगतlanszakmai Egyesület

2001 óta művésztanár Magyar Képzőművészeti Egyetem Szobrász Tanszékén

• **Nemes Péter** 1979 Budapest

www.nemespeter.hu

Tanulmányok:

1998–2004 Magyar Képzőművészeti Egyetem, szobrász szak mesterei: Karmó Zoltán, Kő Pál, Gálhidy Péter

Válogatott egyéni kiállítások:

2017 *Gordius* Parthenón-fríz Terem, Budapest

2015 *Tértől lefelé* Jurányi Galéraia, Budapest

2013 *Művészházaspárok a II. kerületben* Vizivárosi Galéria, Budapest, Rutkai Borival

2012 *Párok* Miskolci Galéria, Rutkai Borival

2006 *Prelúdiumok* Parthenón-fríz Terem, Budapest

2004 *EM3W* Parthenón-fríz Terem, Budapest

Válogatott csoportos kiállítások:

2006 *Présipanoráma. A Szepezdi Művésztelep harmadik kiállítása* Közép-európai Kulturális Intézet, Budapest

2005 *A Szepezdi Művésztelep második kiállítása* Park Galéria, Mór

2004 *A Szepezdi Művésztelep első kiállítása* Parthenón-fríz Terem, Budapest

2004 *A XIV. Országos Érembiennlé díjazottjainak kiállítása* Lábasház, Sopron

2003 *XIV. Országos Érembiennlé* Lábasház, Sopron

Díjak:

2016 Az első világháború hősi halottainak emlékműve ötletpályázat, Budapest, I. díj, Can Togay Jánossal

2003 Kótai József ötvösművész díja a XIV. Országos Érembiennlén

• **Somogyi József** 1916 Félszerfalva – 1993 Budapest

Tanulmányok:

1936–1941 Magyar Képzőművészeti Főiskola, mesterei: Réti István, Kontuly Béla, Kisfaludi Strobl Zsigmond

1935–1936 Aba Novák Vilmos Szabadiskolája

Számos egyéni kiállítása volt és csoportos kiállításokon vett részt 1946-tól kezdve.

Válogatott köztéri művek:

1953 *Martinász* Dunaújváros

1965 *Szántó Kovács János* Hódmezővásárhely

1970 *Mednyánszky síremlék* Budapest

1971 *Halászok* Siófok

1981 *Bartók Béla* Budapest

Válogatott díjak:

1991 Magyar Művészetért Díj

1970 Kiváló Művész

1966 Erdemes Művész

1958 Világkiállítás Nagydíja, Brüsszel

(a *Táncolók* című, Kerényi Jenővel közösen alkotott műért)

1965 Tornyai-plakett

1956 Munkácsy-díj

1954 Kossuth-díj

1963–1993-ig, haláláig a Magyar Képzőművészeti Főiskola Szobrász Tanszékének tanára.

• **Szabó Ádám** 1972 Budapest

www.szaboadam.hu

Tanulmányok:

2001–2004 Magyar Képzőművészeti Egyetem, DLA program

1993–1999 Magyar Képzőművészeti Főiskola, szobrász szak mesterei: Kő Pál, Köröseyi Tamás

1991–2000 Eötvös Lóránd Tudományegyetem, művészettörténet

Válogatott egyéni kiállítások:

2016 *War Games* Paksi Képtár, Paks

2015 *Camelot? Csak egy makett* Inda Galéria, Budapest

2014 *Füstbe ment terv* Óbudai Társaskör Galéria, Budapest

2013 *Csokonai 170* Miskolci Galéria, Miskolc

2012 *Bagatell* Inda Galéria, Budapest

Válogatott csoportos kiállítások:

2016 *Quadruplum* M21 Galéria, Pécs

2015 *#On Terrarium* Budapest

2014 *Kettős játszma* Inda Galéria, Budapest

2013 *Budapesti merités* Új Budapest Galéria, Budapest

2013 *Let’s Face it* Radiator Gallery, Long Island City, NY

Válogatott díjak:

2016 Samu Géza díj

2009 Munkácsy-díj

2008 AICA Kortárs Művészeti Díj

2005–2007 Derkovits-ösztöndíj

2004 Római Magyar Akadémia ösztöndíja

• **Turcsány Villő** 1972 Budapest

www.tvillo.com

Tanulmányok:

2016– MOME Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, DLA program, médiaművészet

1992–1997 Magyar Képzőművészeti Egyetem, szobrász szak

mestere: Farkas Ádám

1991 L’École Nationale Supérieure des Beaux-Arts, Párizs, szobrász szak prof. Jean-Francois Duffau

Válogatott egyéni kiállítások:

2017 *SOLO Inga* Parthenón-fríz Terem, Budapest

2012 *Inga hangolás* Fővárosi Képtár Kiscelli Múzeum, Templomtér, Budapest

2009 *NEM-nem* Mucius Galéria, Budapest

2008 *Csomag I.* KAS Galéria, Budapest

2003 *Góliát fejek* Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest

Válogatott csoportos kiállítások:

2017 *Csendes napok a kempingben. Négy szobrász Magyarországról* Magyar Tudományos- és Kulturális Központ, Helsinki

2017 *Gém-Game kapocs II. Művek az Antal–Lusztig-gyűjteményből kortárs párhuzamokkal és reflexiókkal* Modem, Debrecen

2016 *Rendezetlen nőügyek* ICA-D Kortárs Művészeti Intézet, Dunaújváros

2015 *Spirit and Matter. Három generáció három nőművésze* Magyar Tudományos- és Kulturális Központ, Új-Delhi

Díjak:

2010 Art Universitas program ‘köztéri vizes alkotás, BME/Q’ pályázatának nyertese Turcsány Villő–Finta Sándor alkotópár

2001–2003 Derkovits-ösztöndíj

2000 Nuuk, Nemzetközi Hőszobrászati kiállítás, Grönland, III.díj

1998 A VI. Országos Faszobrászati Biennálé fődíja

• **Veszely Beáta** 1970 Budapest

www.horseandart.com

Tanulmányok:

2005–2008 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, DLA program

2001–2002 Goldsmiths College, University of London, Anglia,
MPhil/PhD in Fine Art kurzus

1999–2000 Goldsmiths College, University of London, Anglia, MA Fine Art

1988–1994 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest

Válogatott egyéni kiállítások:

2014 *Fehér Ló Lányai* Bartók Béla Zeneiskola, Pápa

2007 *From Life* Modern Art Oxford, Oxford, Anglia

2005 *HÁ rajzok* Herman-terem, Fészek Művészklub, Budapest

2000 *Dreams* Goldsmiths Project Space, Goldsmiths College, London

1998 *Ontologically Yours* Collective Gallery Edinburgh, Skócia

Válogatott csoportos kiállítások:

2016 *Ágak* Természetművészet-Változatok Műcsarnok, Budapest

2014 *Ludwig 25. A Kortárs gyűjtemény* Ludwig Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest

2001 *Break in Theatre* International Triennale of Contemporary Art Yokohama,
Prefectural Hall, Kanagawa, Chu-oh Ku, Tokió

2000 *New Contemporaries* Cornerhouse, Manchester és Milton Keynes Gallery,
Milton Keynes, Anglia és Inverleith House and Royal Botanical Gardens, Edinburgh

1999 *Horse Play* Real Art Ways, Hartford, New York

Díjak:

2003 Research and Development Grant, London Arts, London

1999 AHRB Award, The British Academy, London

1995 Derkovits-ösztöndíj

Kiadta • Magyar Képzőművészeti Egyetem, 1063 Budapest, Andrásy út 69-71.

Borító és grafikai munkák • Nemes Péter

Fotók • Cabello-Collini Kristóf, Haid Attila, Nemes Péter, Szabó Ádám, Szigeti Csongor, ifj. Szlávics László, Tihanyi Bence – Bakos Ágnes, Turcsány Villő

Szerkesztő • Szabó Ádám

Készült 500 példányban

MKE, Parthenón-fríz Terem, Budapest, 2017

A kiadványt támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap